

אבני דרך בסכסוך הישראלי ערבי

הקורס יעניק לסטודנטים תמונה רחבה של ההתפתחויות ונקודות המפנה במערכות היחסים המורכבות בין התנועה הציונית ולאחר מכן מדינת ישראל למדינות ערב והפלסטינים. לאורך הקורס תיבחן חשיבותם של אירועים היסטוריים מרכזיים שהובילו להתפתחויות פוליטיות משמעותיות. הסטודנטים יחשפו לנרטיבים השונים, לתהליכי בניית הזהות הלאומית במציאות של מאבק פוליטי רצוף בעימותים אלימים ובמאבק על אמיתותם של נרטיבים מתחרים. הקורס יקנה כלים לחשיבה היסטורית ולהבנת תהליכים פוליטיים ואסטרטגיים הקשורים לסכסוך הישראלי-ערבי.

מועדי הקורס

10 מפגשים של שיעורים אקדמיים

ימי חמישי, 12:30-1400

צפי פתיחת הקורס: 5.11.2026

מועד סיום משוער: 7.1.2027

מרצה הקורס: ד"ר עידו זלקוביץ'

ראש חטיבת לימודי המזרח התיכון במכללה האקדמית עמק יזרעאל. עמית מחקר בקתדרת חייקין לגיאוגרפיה של אוניברסיטת חיפה.

סילבוס

המפגש יעסוק במשמעויות הגאוגרפיות, הפוליטיות והתרבותיות של המושג "המזרח התיכון", ובקשר שבין הגדרת המרחב לבין הבניית זהויות לאומיות, אתניות ודתיות.

מהו המזרח התיכון? גבולות, הגדרות ופוליטיקה של זהויות

המפגש יעסוק בהתפתחותה של המחשבה הלאומית הערבית, במפגש עם הציונות ובהתגבשותה של הזהות הלאומית הפלסטינית כתנועה פוליטית מודרנית בתקופת המנדט הבריטי.

יהודים וערבים בארץ ישראל – משלהי התקופה העות'מאנית ועד המרד הערבי

המפגש יבחן את המרד הערבי בשנים 1936-1939 ואת השפעת כישלוננו על החברה הפלסטינית. בהמשך יידונו מלחמת 1948, קריסת המסגרות הפוליטיות הפלסטיניות, היווצרות בעיית הפליטים והשלכות המלחמה על הזהות והזיכרון הלאומי הפלסטיני.

המרד הערבי ותוצאותיו

סילבוס

**ישראל בעשור הראשון
והתגבשותו של דור פלסטיני
חדש**

המפגש יעסוק במדיניותה האזורית של ישראל בעשור הראשון לקיומה ובוויכוח שבין הגישה האקטיביסטית לגישה המתונה יותר בהנהגה הישראלית. במקביל תיבחן התגבשותו של דור פלסטיני חדש בקרב הפליטים, הסטודנטים והפעילים הפוליטיים.

**עליית אש"ף, מלחמת 1967
והזירה האזורית לאחר מלחמת
ההתשה**

המפגש יבחן את הקמת אש"ף, עליית הפתח והמעבר להנהגה פלסטינית עצמאית. כמו כן יידונו השלכות מלחמת 1967, התבססות אש"ף בזירה האזורית ואסטרטגיית ההתמודדות של ישראל עם הארגונים הפלסטיניים.

**ממלחמת יום הכיפורים
למלחמת לבנון הראשונה**

המפגש יעסוק בהשלכותיה המדיניות, האזוריות והכלכליות של מלחמת יום הכיפורים, בשימוש בנפט כאמצעי לחץ פוליטי ובשינויים שחלו במערכת הערבית. בחלקו השני של המפגש יידונו מלחמת לבנון הראשונה, יציאת אש"ף מביירות והשפעות המלחמה על המאבק הלאומי הפלסטיני.

**ייסוד חמאס והאסלאמיזציה של
הסכסוך**

המפגש יעסוק בתנאים החברתיים, הדתיים והפוליטיים שהובילו להקמת חמאס בשנת 1987, ביחסיו עם האחים המוסלמים ובאתגר שהציבה התנועה בפני אש"ף והלאומיות הפלסטינית החילונית.

**האינתיפאדה הראשונה, הסכמי
אוסלו והקמת הרשות
הפלסטינית**

המפגש יבחן את האינתיפאדה הראשונה כנקודת מפנה ביחסי ישראל והפלסטינים, את המעבר ממאבק עממי למשא ומתן מדיני, את הסכמי אוסלו ואת הקמת הרשות הפלסטינית. כמו כן יידונו הפערים בין הציפיות מתהליך השלום לבין המציאות שהתפתחה בשטח.

**מאינתיפאדת אל-אקצא
להתנתקות ולפיצול הפוליטי
הפלסטיני**

המפגש יעסוק בגורמים לפרוץ האינתיפאדה השנייה בשנת 2000, בקריסת האמון בין ישראל לפלסטינים ובהשפעת המאבק המזוין על תהליך השלום. בהמשך יידונו תוכנית ההתנתקות מרצועת עזה בשנת 2005, עליית חמאס בבחירות והפיצול בין שלטון חמאס ברצועת עזה לבין הרשות הפלסטינית בגדה המערבית.

**מלחמת חרבות ברזל – מתקפת
7 באוקטובר והמלחמה ברצועת
עזה**

המפגש יבחן את התנאים המדיניים והאסטרטגיים שקדמו למתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023, את תפיסת ההרתעה הישראלית ואת יעדי חמאס. בהמשך יידונו מטרותיה של ישראל במלחמת חרבות ברזל, סוגיית החטופים, המחיר האזרחי של המלחמה והשפעותיה על החברה הישראלית והפלסטינית. המפגש יעסוק גם בהתרחבות המערכה לזירות נוספות, במעורבות איראן ושלוחותיה ובהשלכות המלחמה על מעמדה של ארצות הברית ועל הסדר האזורי.